

מסורת הש"ס

(א) [לעיל מד. וט"ג], (ב) [לקמן עד. פסחים כה: יומא פב.], (ג) [פסחים כה: וט"ג], (ד) ז"ק פא.; (ה) [מוספי פקד י"א], (ו) [דף עד.], (ז) [נדביוס כג.], (ח) [דף עד.], (ט) [ט"ז], (י) ז"ל כשישיבה. רש"י, שם, [דף עד.].

תורה אור השלם

1. לא תלך רכיל בעמיק לא תעמד על דם רעך אגו יי. ויקרא יט טו 2. ולעך לא תעשה דבר אין לעך חטא מות כי באשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש בן הדבר הזה:

דברים כב כו 3. כי בשדה מצאה צעקה הצער המאריךה ואין מושיע לה:

דברים כב כו 4 ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך ויהיה עמך עד דרש אחיך אתו וקשבתו לו:

דברים כב כ

מוסף רש"י

וכי עונשין מן הדין. מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד מק"ו, אבל לא אזהרות ועונשין (ותרגה יא.). כי כאשר יקום איש על רעהו. בנערה המאורסה כתיב (יומא פב.), ובי מה למדנו מרוצח. שהוא כמשפט הרואה כן משפט הדבר הזה (שם) והלא פירש זה אונם פטור כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר, אלא נראה כמי שרוצה בזה ללמד כאן ומנאל שהוקש כאן להיות למד, והכי קאמר כוונת כנערה שתיאן שוין, כמו (ישעיה כד) והיה כעס ככה, ולא נאמר והיה העם ככה (פסחים כה.). מה נערה המאורסה ניתן להצילה. ניתן רשות ליוחס שהוא רודף אחריה שיוכלה ממנו בנפשו של רודף, כדכתיב ואין מושיע לה, הלא אם יש מושיע לרדף להושיעה בכל אשר יכול אפילו בהריגתו, אם אין יכול להליל בלחד מאבריו יורגנו (שם) וכענין יומא פב.).

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

במתני' **ואלו שמילין אופן.** מן העצירה: **בנפש.** ניתנו ליהרג לכל אדם כדי להלילן מן העצירה ומקראי נפקי: **אצל הרודף אחר בהמה.** לרצעה והרואה לעבוד עבדות כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר כריתות ומיתות ב"ד שאין עריות דלא ניתן להלילו בנפשו אלא מדבר

שהוא ערוה ויש זה קלון ופגם לנרדף כגון זכר ונערה המאורסה ומיהו רואח בזהא כתיב ביה. והאי דנקט בהמה משום דדמיא לעריות ונקט נמי עבדות כוכבים משום דסד"א תימי צק"ו כדלקמן^[ז] ושבת נמי תימי בגזירה שוה: **גב' לא העמוד.** לא תעמיד עצמן על דמו אלא הצילהו: **לפגמה.** לביישה ולוללה אמרה תורה נתנה להצילה בנפשו כדילפינן לקמן מואין מושיע לה: **מן הדין.** ק"ו: **הקישא הוא.** שהוקש רואח לנערה המאורסה וכל היקש וגזירה שוה המופנת הרי הוא כמפורש במקרא ועונשין ממנו לפי שלא ניתנה למדרש מעצמו אבל מקל וחומר שאדם דן ק"ו מעצמו אע"פ שלא קבלו מרצו אין עונשין ממנו כדילפינן במכות (דף ד.). **וכי מה למדנו מרואח.** כאן לפטור את האונם דקאמר ליה קרא^[ח] אין לנערה חטא מות כי כאשר יקום איש דמשמע כי יהי דהתם אונם פטור הכא נמי פטורה אלא משמע שזה באל ללמד על הנערה ונמאל שנכתב כאן ללמד הימנה כלומר נמאל אף למד דמשום מילי אחריני איתקוש ותרווייהו ילפי מהדדי: **מה נערה המאורסה ניתן להצילה.** מן העצירה בנפשו אף רואח וכו' ואכתי ילפא נערה מרואח שתהרג ואל תעבור כדלקמן^[ט] ומיהו הכא לא אסיקנא במילתיה דר' דאגב גררא אחיא: ומדקאמר אין מושיע מכלל דבעיא תשועה: **אבדה גופו.** כגון נטבע בנהר מניין שאתה מואוה על השביתו: **פ"ל והשבותו לו.** קרא יתירא הוא למדרש השב את גופו לעצמו: **הני מילי בנפשו.** אם זה הרואה יכול להצילה יצילהו: **קמ"ל.** לא תעמוד על דם רעך לא תעמוד על עצמן משמע אלא חזור על כל דדדין שלא יאבד דם רעך: **חייבי כריסות וחייבי מיתות ב"ד.** דעריות קאמר דאיכא עצירה ופגם ותנא דמתני' נמי הכי סבירא ליה מדללא קא מרמינן סתמא אסתמא ותנא קא ויהא הדין לכל עריות: **אלמנא לכהן הגדול.** כ"ג הרודף אלמנה לאונסה אע"פ שיש שם פגם דקא משוי לה חללה אין מזילין אותה בנפשו כדמפרש לקמן^[י] דחייב לאוין אין ניתנין להליל בנפשם: **נעצדה בה עצירה.** ככר: **אין מזילין.** דהא אפגימה לה וקרא אפגימה קפיד מדגלי בהני ולא בעצירות אחרות: **יש מושיע לה.** ע"י דבר אחר בלא הריגה אין הורגין אותו כרדיפתו שהרי כשיסיגוהו^[י] יהיה לה מושיע: **האומרם.** למזילין הרודפין

אחריו הניחו לו ואל תרדפו אחריו שלא יהרגנה קודם שתיגיגוהו אף על פי דאנוסה היא ומיראה היא דקאמרה אין מזילין אותה וטעמא

מפרש לקמן [ע"ז]: **לנערה חטא מות.** אכולהו קאי אין מושיע לה וקרא

יתירא הוא ולדרשה דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר: נער

כתיב וקריתין נערה נדרש מקרא ונדרש מסורת נער להציא את הזכור נערה כמשמעו: **ולאו אורחיה.** ליבעל ואיכא

בזוין ובשת גדול: **פגיס לה.** בבתולין ומגנה על צעלה:

לאורחיהו

נערה פירוש אידי דכתב נער למעוטי בהמה כתב נערה כלומר

עג.

ומה נערה המאורסה ש"א בא וכו'. וא"ת הואו פגם חמור מרואח שזה בסקילה וזה בסייף לאו פירכא היא דהכא לא קפיד קרא אחיסורא אלא אפגימ' דהא נעצדה בה עצירה או שאין מקפדת על פגמה אין מזילין אותה בנפשו כדמוכח שמעתין ופשיטא דיש פגם גדול בנהרג מבנערה המאורסה שנאנסה וא"ת ומנא לן דאפגימ' קפיד רחמנא דילמא אחיסורא קפיד מדאיטריין למעוטי עובד עבדות כוכבים ומחלל שבת ובהמה ובקונטרס פי' לקמן דאפגימ' קפיד מדגלי בהני ולא בעצירות אחרות ועוד י"ל דאין מושיע לה משמע דאנושמה קפיד קרא: **הרי זה בא צ"מ**ר ונמצא צ"מ. פירוש ונמאל אף למד דהא ללמד נמי אתא כדדרשינן לקמן^[י] מה רואח יהרג ואל יעבור וכן בהואו דלעיל בפרק ד' מיתות (דף מד.) משכזי אשה מגיד לך הכחוש ששני משכבות בלשה וקאמר הרי זה באל ללמד ונמאל למד והיינו נמי אף למד דהא ילפינן מיניה הערהא בזכור בהיהא שמעתין ולשמואל דמחייב אזכר צנן ג' שנים והא דאמר בריש פ"ב דחולין (דף כה.) גבי צבי ואיל הרי זה באל ללמד ונמאל למד מה פסולי המוקדשים בשמיטה התם נמי יש לפרש דאף למד קאמר דללמד אפסולי המוקדשין נמי קא אחי לפטור מן המתנות כדדרשינן בפי"ק דבכורות (דף טו.).

אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ואם תאמר מוהוכה בכל אדם נפקא כדדרשינן לעיל (דף עב.): וי"ל דהתם רשות ואשמעינן קרא דאין לו דמים אבל הכא קמ"ל דחובה להליל: **להצילו בנפשו בו.** משמעות הלשון שמזילין הנרדף בנפשו של רודף אבל לא יתכן לפרש כן ברודף אחר הבהמה ויכולא בה לפיכך נראה לפרש דמזילין את האדם מן העצירה בנפשו של עצמו אבל קשה מנערה המאורסה דקאמר שניתן להצילה בנפשו וא"ת וכיון דמהכא ילפינן דרואח ניתן להלילו בנפשו למה לי קרא בנעצב בנהר ותיא גוררתו השתא חבדו הורג כדי להליל התם לא כ"ש ולא מסתבר למימר דחבדו הורג טפי לאפרושי מאיסורא אלא נראה דאי מהכא ה"א עשה קמ"ל התם דעובר בלאו דלא תעמוד על דם רעך:

תלמוד אומר והשביתו לו. הכא מוקי ליה לאבדת גופו ובפרק שני דבבא מביעא (דף כה.) מוקי ליה שלא יאכיל עגל לעגלים התם דריש והשביתו והכא לו ימירה: **חייבי בריתות וחייבי מיתות ב"ד.** בעריות מיירי דומיא דנערה וא"ת תיפוק ליה מדאיתקוש כל עריות צפ' אחרי מות כדאמרין בריש הבא על בימנתו (דף נד.) י"ל מדמעט בהמה ש"מ דלא מקשינן הכי מיהו קשה הא בהמה לא איתקש מדמיבעיא לן קרא לרבות הערהא בבהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נה.):

נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה נדרש מקרא ומסורת ואף על גב דאמרין בפרק אלו עירות (כתובות

דף מ. זשס) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה כמשמע הכא הוי מזי למיכתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא

בבת עונשין ועוד יש לפרש דטובא נערה כתיבי בפרשה ומיהו בסמוך משמע דמחד דריש דקאמר אידי דכתב נער כתב נמי

כפשטיה דקרא דעל כרחיק נערה קרינן דהא בנערה מישתעי:

משום

	עין משפט גד מצוה
---------------------------------------	---------------------------------

בזו א מיי פ"א מהל' רואח הלכה י סמג לאוין קקד קסה טוש"ע ח"מ ס' תכה סעיף א ונודב אלפס עוד בפסחי' פ"ג דף קמה.]: **בזב** ב ג מיי שם הלכה י יא טוש"ע שם סעיף ג:

בזב ד מיי שם הלכה יא: **ב** ה ו מיי שם הלכה יד סמג שם טוש"ע ח"מ ס' תכו סעיף א:

בא ז ח מיי שם הלכה יא יב סמג שם טוש"ע ח"מ ס' תכה סעיף ג: